

اخراج، کودکان کار را کم نکرد

طرد مهاجران افغانستانی تاثیری بر آمار کودکان کار نداشته و برآورد می‌شود افزایش ترک تحصیل دانش‌آموزان، موجب افزایش تعداد این کودکان خواهد شد

▼ از مدرسه به خیابان

ساعت تفریح دانش‌آموزان جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان آغاز شده و حالا مادرهایی جوان، پشت در منتظرند تا کودکان‌شان - رانده از مدارس دولتی و گاهی بدون برگه سرشماری - در همین کلاس‌ها نوشته‌شود، اما ظرفیت کلاس‌ها پر شده و باید جای دیگری به‌دنبال آموزش‌های غیررسمی باشند.

افشین، مددکار جمعیت دفاع می‌گوید تعدادی از کودکان تحت پوشش این جمعیت که سال‌های قبل کار نمی‌کردند، امسال وارد بازار کار شده‌اند و اگر همین روند را به‌عنوان جزء از کل در نظر بگیریم، می‌توانم بگویم تعداد کودکان کار افزایش پیدا کرده است. او از افزایش آمار بازماندگی از تحصیل این کودکان می‌گوید: «ما امسال تعداد زیادی کودک مهاجر بازمانده از تحصیل داریم. علاوه بر ۳۰۰ کودک که ثبت‌نام کردیم، حدود ۷۰ تا ۸۰ نفر دیگر از آنها را به‌دلیل نبود ظرفیت نتوانستیم ثبت‌نام کنیم. الزاماً هر کودک مهاجری که از تحصیل باز می‌ماند، وارد چرخه کار نمی‌شود ولی اکثر آنها وارد این چرخه می‌شوند و همین جریان هم ممکن است باعث افزایش تعداد کودکان کار شود.» حدود ۸۵ درصد از مددجویان جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان به‌دلیل رد مرز از ایران خارج شده‌اند و مدارس دولتی از ثبت‌نام باقیمانده آنها خودداری می‌کنند. افشین می‌گوید، این رویه باعث شده است که حجم عظیمی برای ثبت‌نام به آنها مراجعه کنند.

▼ روزهای تاریک پیش‌روی کودکان کار

مطالعه سیمای سلامت و جمعیت در ایران در سال ۱۳۸۹، شاخص کار کودکان پنج تا ۱۱ سال را برای کل کشور ۱۴/۶۱ درصد گزارش کرده است که شامل حداقل یک تا ۲۸ ساعت کار اقتصادی در هفته برای خانوار است. طبق این گزارش، ۵۶ درصد این کودکان را پسران و ۴۴ درصد را دختران تشکیل می‌دهند. مطالعه کشوری ارزیابی سریع و پاسخ به وضعیت کودکان کار و خیابانی ۱۵ استان کشور در بازه زمانی ۱۳۹۸ تا ۱۳۹۹ هم که توسط پیام روشنفکر انجام شده است، نشان می‌دهد تنها حدود ۳۷ درصد از این کودکان اهل افغانستان بوده‌اند.

طبق اطلاعاتی که در کتاب «پایان دادن به کار کودکان در خیابان» منتشر شده و گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس «حداقل سه‌میلیون و ۲۰۰ هزار کودک از چرخه تحصیل بازمانده‌اند که بسیاری از آنها مجبورند کار کنند. حدود سه میلیون و ۵۰۰ هزار کودک حاشیه‌نشین و نزدیک ۷۰۰ هزار

سارا سبزی
خبرنگار گروه جامعه

حوالی ۱۰ صبح پنجم مهرماه است و کلاس‌های آموزشی دانش‌آموزان مقطع دبستان جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان آغاز شده، یک هفته از آغاز رسمی سال تحصیلی گذشته و کودکان مهاجری که از تحصیل رسمی در ایران بازمانده‌اند، برای ادامه آموزش‌های غیررسمی پشت میزهای همین کلاس‌ها نشسته‌اند که همین حالا از جمعیت پر شده است؛ بازماندگانی از طرح طرد مهاجران افغانستانی در ایران که به جمعیت بازمانده از تحصیل و احتمالاً آمار کودکان کار در ایران اضافه می‌شوند. این را افشین، یکی از مددکاران جمعیت می‌گوید که حالا فهرستی نزدیک به ۸۰ اسم از کودکان مهاجر را دارد که در کلاس‌های جمعیت دفاع از کودکان کار هم ظرفیتی برای آنها وجود ندارد.

پیام روشنفکر پژوهشگر اجتماعی:

در بسیاری از استان‌هایی که با کار کودک روبه‌رو هستیم، جمعیت مهاجرافغانستانی نداریم: «ما در ۱۵ مرکز استان کار کودک داریم اما هیچ مهاجر افغانستانی در آنها زندگی نمی‌کند؛ بنابراین تاثیر خروج آنها از کشور را در مقیاس ملی، باید با دقت در نظر گرفت. یکی از تبعات منفی اخراج آنها هم ممکن است مشغول‌شدن آنها به مشاغلی باشد که در آن دیده نمی‌شوند

خردادماه امسال نادر پاراحمدی، رئیس مرکز امور اتباع و مهاجرین خارجی اعلام کرد که در سال ۱۴۰۳، ۲۵۱۶ خانوار شامل موضوع کودکان در خیابان شدند که از این تعداد، ۱۵۷۹ کودک به همراه خانواده رد مرز شدند. این تنها آماری نیست که درباره نسبت کودکان مهاجر و جمعیت کودکان کار مطرح می‌شود؛ اردیبهشت‌ماه امسال هم علیرضا محمدی، معاون سلامت اجتماعی سازمان بهزیستی استان تهران، از ادامه اجرای طرح ساماندهی کودکان کار گفته بود که از اسفندماه سال ۱۴۰۲ آغاز شده است؛ او گفته بود که ۸۵ درصد این کودکان را به گفته او، «اتباع» تشکیل می‌دادند و حالا با استناد به همین آمارهای رسمی و ادامه طرح طرد مهاجران، باید شاهد تغییراتی روشن در آمار کودکان کار باشیم اما فعالان حوزه کار کودک در گفت‌وگو با «هم‌میهن» می‌گویند اجرای این طرح، تاثیر چندانی بر آمارهای کار کودک در ایران نداشته و حتی پیش‌بینی می‌کنند که تعداد آنها در سال‌های آینده بیشتر هم خواهد شد. آنها می‌گویند یکی از نتایج طرد مهاجران از ایران و ثبت‌نام نشدن کودکان مهاجر در مدارس دولتی و خروج از چرخه آموزش رسمی، ورود آنها به چرخه کار است که می‌تواند باعث افزایش تعداد کودکان کار شود. همین دیروز، علیرضا کاظمی، وزیر آموزش و پرورش اعلام کرده که امسال آمار بازماندگان از تحصیل حدود یک میلیون نفر است که نزدیک به ۶۰ هزار نفر آنها در گروه سنی شش سال تمام قرار دارند. تعدادی که فعالان حقوق کودکان را نگران کرده است.

کمبود ۷ هزار محیط‌بان

معاون محیط‌زیست طبیعی سازمان حفاظت محیط‌زیست گفته است که این سازمان به‌دلیل کمبود امکانات، توان افزایش سطح مناطق حفاظت‌شده دولتی را ندارد. به‌عنوان مثال در حال حاضر برای دست‌یافتن به حداقل استانداردهای بین‌المللی، به فعالیت حدود ۱۲ هزار محیط‌بان نیاز است این در حالی است که تعداد فعلی محیط‌بانان حدود ۳۶۰۰ نفر و سطح مناطق تحت حفاظت ۱۲ درصد از مساحت کشور است. حمید ظهرايي در گفت‌وگو با ایسنا با تاکید بر تلاش برای تامین منافع اقتصادی قریق‌ها از طریق طبیعت‌گردی از اخذ موافقت سازمان منابع طبیعی برای ۱۰ قریق جدید خبر داد. او قریق‌ها را یکی از رویکردهای دستیابی به حفاظت، فعالیت پایدار و اقتصادی سودآور دانست: «تلاش می‌کنیم قریق‌هایی را با اولویت طبیعت‌گردی شکل دهیم و تا حد امکان منافع اقتصادی را از طریق طبیعت‌گردی تامین کنیم. بیش از ۴۰ درخواست به ما ارائه شده است.»

۶ هزار معلول جسمی بیرون از مدارس عادی

علیرضا کاظمی، وزیر آموزش و پرورش با اعلام آمار بازماندگان از تحصیل، گفته است که وقتی آمار دانش‌آموزان را نگاه می‌کنیم، عده‌ای به‌دلیل فقر اقتصادی، عده‌ای به‌دلیل فقر فرهنگی و عده‌ای با تشخیص خانواده برای اینکه یک‌سال دیرتر وارد مدرسه شود از تحصیل بازمی‌مانند؛ لذا نیاز داریم که به یک شناخت دقیق و تحلیل دقیقی از وضعیت بازماندگان برسیم و وقتی به این موضوع رسیدیم، می‌توانیم برای آن برنامه‌ریزی کنیم. او در ادامه مهم‌ترین گام در بازماندگان از تحصیل را شناسایی آن‌ها دانست و در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «۵۰۰ تا ۶۰۰ نفر معلول جسمی داریم که اصلاً نمی‌توانند وارد مدارس عادی شوند، ولی اسم آنها در بازماندگان می‌آید. ما مدارس استثنایی کشور را با پوشش ۸۲ هزار دانش‌آموز برای همین قشر تاسیس کردیم. وقتی آمار دانش‌آموزان را نگاه می‌کنیم، عده‌ای به‌دلیل فقر اقتصادی، عده‌ای به‌دلیل فقر فرهنگی و عده‌ای به‌دلیل تشخیص خانواده به اینکه یک‌سال دیرتر وارد مدرسه شود، بازمی‌مانند لذا نیاز داریم به یک شناخت دقیق و تحلیل دقیقی از وضعیت بازماندگان برسیم.»

مشکل دانش‌آموزان با ضریب هوشی ۱۶۰

معاون دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش گفته است که برخی دانش‌آموزان ضریب هوشی ۱۵۰ و ۱۶۰ دارند که استعدادی خدادادی است و اگر این دانش‌آموزان در مدرسه با هم‌سن‌وسال‌های خودشان بمانند، محل برای خود و کلاس هستند. موسی‌الرضا کفایش با بیان اینکه معتمد آموزش و پرورش باید برای این افراد برنامه داشته باشد، گفت: «تسریع تحصیلی صرفاً مُسکن است، معلوم نیست دانش‌آموزی که از لحاظ استعداد تحصیلی در سطح خوب و هوش بالایی است، در ارتباطات اجتماعی هم توانمند باشد.» او ادامه داد: «لذا مطلوب این است که چنین دانش‌آموزی در پایه خود تحصیل کند، منتها برای آنهایی که ضرایب هوشی بالا دارند، برنامه‌های مکمل دیگری در نظر گرفته شود. در سایر کشورها این‌گونه است و بچه‌ها آموزش‌های دیگری را در کنار آموزش‌های معمول می‌بینند.

کودک مهاجر و پناهنده نیز وجود دارد و تعداد کودکان ۱۰ استان محروم کشور نیز حدود دو میلیون نفر است. اگر بپذیریم که حدود دو میلیون کودک کار در ایران وجود دارد، یعنی ۸/۵ درصد از کل کودکان ایران، کودک کار هستند.»

محمد لطفی، فعال حوزه کودکان کار و عضو جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان به «هم‌میهن» می‌گوید، طرح طرد مهاجران هم نوعی ساماندهی است که این بار در ابعاد بزرگ‌تری اجرا شده است: «طرح‌های ساماندهی پیشین در مقیاس‌های کوچک‌تری شکل می‌گرفت و نوعی فضای ارباب برای کودکان کار ایجاد می‌کردند، این بار این طرح برای جمعیت بزرگ‌تری اتفاق افتاد و این تمایل وجود داشت که مسئله‌های کلان اقتصادی کشور را بر سر گروهی از مهاجران و مردم آوار کند. با توجه به این وضعیت، سوالی مطرح می‌شود که این سیاست‌ها بر زندگی خود این کودکان و کم شدن تعداد کودکان کار تاثیر گذاشته است؟ پاسخ من خیر است؛ چون در درجه اول کودکانی که سر چهارراه‌ها کار می‌کنند، مجبور می‌شوند مدتی پنهان شوند و مانند دفعات قبل، مدتی کوتاه کودکان از خیابان جمع می‌شدند و دوباره از جایی به‌بعد به خیابان برمی‌گردند؛ چون خانواده‌ها با دوراهی گرسنگی و عقب‌افتادن اجازه‌خانه روبه‌رو می‌شوند و کودک دوباره به چرخه کار برمی‌گردد. کودکانی که در خیابان کار می‌کنند، از ابتدا در چرخه فقر شدیدی قرار داشتند که هرگز نتوانستند مهارتی بیاموزند. معمولاً این کودکان در خانواده‌هایی بسیار فقیر رشد می‌کنند و بیشتر به کار نیاز دارند. درباره کودکان کارگاهی هم شرایط به همان روال سابق است و در همان وضعیت گیر کرده‌اند و بعضی از کارفرمایان می‌دانند که می‌توانند از وضعیت آنها سوءاستفاده کنند و حقوق آنها را پرداخت نمی‌کنند.»

او توضیح می‌دهد که در حال حاضر می‌توان به این نتیجه رسید که خروج گروهی از مهاجران از ایران، تاثیری روی تعداد کودکان کار نداشته است: «آمارهای رسمی، از حضور پنج میلیون مهاجر افغانستانی در ایران می‌گفتند و از این رقم، یک‌ونیم میلیون نفر هم از ایران طرد شدند. جزئیات چندانی از این آمارها مطرح نمی‌شود اما به‌صورت کلی با اخراج این تعداد جمعیت، همچنان حدود چهار میلیون مهاجر در ایران حضور دارند و با توجه به اینکه شرایط آنها هم تغییری نکرده است، همچنان وضعیت کودکان به روال سابق است.»

لطفی می‌گوید که نه‌تنها این شرایط تغییری نکرده، بلکه پیش‌بینی می‌شود به‌دلیل شرایط اقتصادی آمار کودکان کار هم افزایش پیدا کند: «من پیش‌بینی می‌کنم به‌دلیل ابرتورمی که در راه است، شرایط در سال‌های آینده نه‌تنها برای کودکان

